

2. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – К., 1986
3. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика личности. – К.: Здоров'я, 1989.
4. Витковская М.И., Троцук И.В. Адаптация иностранных студентов к условиям жизни и учебы в России // Вестник РУДН-2005.- 6-7, с. 267-283.
5. Дмитриева Т.Б., Воложин А.И. Социальный стресс и психическое здоровье. – М.: ГОУВУНМЦ МЗ РФ, 2001. – 248 с.
6. Куликова О.В. Проблема адаптации иностранных студентов в процессе обучения в российском вузе // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – 2007. – №2. – с. 37-40.
7. Руководство по использованию восьмицветового теста Люшера / Сост. О.Ф. Дубровская. – М., 2003. – 63 с.
8. Сурыгин А.И. Педагогическое проектирование системы предвузовской подготовки иностранных студентов. – СПб, 2001. – 128 с.
9. Цыганок И.И. Цветовая психодиагностика. – СПб.: Речь, 2007. – 264 с.
10. Элькин В.М. Театр цвета и мелодии Ваших страстей.- СПб., 2005.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Швачко Є., магістрант СумДУ

Одним з основних завдань освіти є узагальнення теоретичних основ міжкультурного спілкування студентів різних країн і практичного досвіду роботи з ними, а також формування такого рівня їх комунікативної компетенції, який забезпечував би ефективне спілкування з представниками іншої національної спільноти в різних ситуаціях і сферах діяльності. Кожна національність має свій колорит, що треба враховувати у спілкуванні. Це пов'язано з історично складеними культурними традиціями, які впливають на ставлення до себе та оточуючих, поведінку, діяльність тощо.

У арабів виявляється покiрна готовність до праці, але вони не відрізняються працьовитістю. Праця у них не поєднується з дисциплінованістю, педантизмом і точністю в роботі. Для більшості з них дозвілля і відпочинок важливіші за результати праці. Неробство і лiнь практично не засуджуються в суспільстві – студент може бути відсутнім на занятті тому, що сьогодні там на

батьківщині, у його дядька день народження або весілля у брата; такі важливі події вони не можуть пропустити, а тому повинні добре до них підготуватися.

Після представлення викладача, арабські студенти обов'язково говорять: «Фурса сайда», – що перекладається дослівно як «щасливий випадок». Насправді це означає «дуже приємно» або «рад з вами познайомитися». Будучи гордими, зазвичай студенти-араби бувають вельми вдоволені, коли до них (або до одного студента) звертаються на їх рідній мові, та ще і по всіх правилах. Вживають араби і традиційні формули вітання залежно від часу доби: «Им сабахан» («добрий ранок»), «Им масаан» («добрий вечір»).

Для арабів немає нічого важливішого за людське спілкування. Араби дуже влесливі, і тому при бесіді з викладачем вони прагнуть встановити атмосферу взаємної довіри. І хоча розмова може виявитися не завжди приємною, триматися вони будуть як найввічливіше. Араби не відрізняються посидючістю, умінням спланувати свій робочий день. І доки вони не звикнуть до режиму роботи в учбовому закладі, викладач не раз може почути від них «халас», що означає «все, достатньо на сьогодні», хоча заняття ще не закінчилося. У такій ситуації лише винахідливість викладача, його доброзичливість, шанобливе відношення до кожного можуть врятувати положення.

Африканські студенти, як правило, за рідким виключенням, кмітливі, комунікабельні, допитливі, їх легко навчити, а також часто володіють неабияким талантом і відчуттям гумору. Основне завдання викладача створення таких умов, щоб африканські студенти відчували, що вони потрапили в гарні руки, що викладач не лише висококваліфікований фахівець, але і культурна, ерудована сучасна людина, хороший психолог і надійний товариш – і їх природні здібності і мовне чуття, властиве майже всім африканцям, проявиться повною мірою. На практичних заняттях студенти-африканці зазвичай «talk-activ» (активні в бесіді), хоча запевнятимуть, що балакучість не властива їх культурі.

При роботі з в'єтнамськими студентами викладачеві слід не лише враховувати те, що це представники багатющої азійської культури з багатовіковими культурними і історичними традиціями, але і знати деякі особливості власне в'єтнамського національного характеру. В'єтнамцям властиво терплячість, ощадливість, організованість, шанобливість до старших. Постійна боротьба з труднощами розвинула в них дисциплінованість і здоровий глузд, сформувала у в'єтнамців міцні традиції колективізму. Тут кожен переконаний, що він доб'ється успіху, лише спираючись на колектив. Студенти-в'єтнамці допитливі, готові знайомитися з життям інших народів, залишаючись при цьому націоналістами. Викладач, розмовляючи з в'єтнамцем, повинен знати, що якщо проявити неповагу до нього, спробувати заподіяти йому шкоду, то він відповість в той момент, коли зовсім цього не чекаєш. При спілкуванні з в'єтнамськими студентами не слід жестикулювати, розмахувати руками – викладача визнають неввічливим і погано вихованим людиною [1].

Афганці коректні в спілкуванні, ввічливі. Підкупує їх бажання «зробити» послугу або допомогти викладачеві, один одному. Афганські студенти відкриті для спілкування, проте відвертими вони можуть бути лише в тому випадку, якщо повністю довіряють викладачеві. Скаржитися і ображатися – не в їх характері, це прояв слабкості духу. У бесідах з афганськими студентами не слід зачіпати тем, що стосуються релігії та політики. Афганці як мусульмани шанують всі правила і культові розпорядження ісламу, дотримують щоденну п'ятикратну молитву. П'ятниця є для них днем колективної молитви – це день відпочинку мусульман, тому доцільно не «завантажувати» студентів цього дня.

Афганці активні, їх допитливість і бажання пізнати «російський світ» допомагають викладачеві, і ці якості викладачі уміло використовують при навчанні. Пригнічувати допитливість студентів недоцільно, хоча це і потребує від викладача додаткових витрат часу, терпіння та психологічної витримки. Досвід показує, що при спілкуванні з афганцями слід уникати фамільярності, дотримуючись «дистанції». Вони буквально обожнюють

викладача, тому дуже важливо цінувати їх довіру, створити особливий психологічний мікроклімат в групі. Вони мудрі не за віком і чекають мудрих порад і рішень від свого викладача [2].

Для досягнення успіху в роботі з китайською аудиторією викладачеві необхідно бути наполегливим, терплячим, уважним і передбачливим. Одним з ключових понять китайського етикету є «меньцзи» (обличчя), звідси найстрашнішою для китайця є втрата обличчя. Ось чому викладачеві слід уникати ситуацій, в яких китайський студент може відчувати себе ніякого, ображеним. Це зовсім не означає, що не можна робити студентові зауваження, соромити його, проте такого роду бесіди в ідеалі повинні відбуватися тет-а-тет. Величезну роль в китайській філософії і культурі грає поняття «кеци» – ввічливість, скромність, покірливість. Китайські студенти зазвичай досить стримані і скупі в прояві відчуттів, тому необхідно завжди дотримувати певну дистанцію і проявляти до співрозмовника пошану. В більшості своїй китайські студенти доброзичливі, дуже працелюбні, усидливі і допитливі. На Україні китайським студентам досить складно адаптуватися, і викладачеві слід бути достатньо уважним і передбачуваним, щоб створити для студентів комфортні умови.

Отже, знання і врахування психологічних особливостей різних етнічних груп сприяє організації продуктивної взаємодії викладача і іноземних студентів на основі діалогу і як наслідок дає змогу створювати умови для самореалізації та підвищувати ефективність учбового процесу у вузі.

Література

1. Архипова Л.В. Знание национальных особенностей как фактор успешного обучения // window.edu.ru/window_catalog/
2. Жукова Т. Особенности обучения афганских студентов // www.afghanistan.ru/doc/11550.html
3. Мезенцев А. Преподаватель и студент: практика общения // www.informika.ru/text/magaz/higher/2_98/